

Anna Wrzeńska

Wyniki ekspertyzy antropologicznej szkieletu ludzkiego znalezionej na terenie Parku Miejskiego im. gen. Władysława Andersa w Gnieźnie

Studia Lednickie 10, 249-251

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Wrzeńska

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Wyniki ekspertyzy antropologicznej szkieletu ludzkiego znalezione- go na terenie Parku Miejskiego im. gen. Władysława Andersa w Gnieźnie

W dniu 12 marca 2009 r. poinformowano mnie o znalezieniu szkieletu ludzkiego na terenie Parku Miejskiego im. gen. Władysława Andersa w Gnieźnie. Zwrócono się również o pomoc o określenie czasu zeszkieletowania zwłok w ziemi. W dniu następnym Prokuratura Rejonowa z Gniezna, zwróciła się o pomoc w identyfikacji i przyjazd do Gniezna w celu konsultacji, w sprawie zabezpieczonych ludzkich szczątków kostnych¹.

Ekspertyzę materiału kostnego wykonano już w Prosektorium w Gnieźnie, dokonując ich szczegółowych oględzin. Antropolog nie uczestniczył w dokumentowaniu i eksploracji szkieletu w miejscu odnalezienia. W uzupełnieniu przeglądnięto kompletną dokumentację fotograficzną wykonaną przez Policję i Prokuraturę z Gniezna, w miejscu znalezienia szczątków. Okazało się, iż zeszkieletowane całkowicie szczątki ludzkie, należące do jednego osobnika, znaleziono na terenie Parku Miejskiego, w rzadko odwiedzanej jego partii, w gęstej roślinności. Szkielet był kompletny, w ułożeniu anatomicznym, na boku. Złożony dość niedbale, na powierzchni gruntu, o dużej wilgotności. Ułożony był na lewym boku, z odsuniętymi bocznie, górnymi kończynami, ugiętymi w łokciach (rozrzucone) i lekko ugiętymi w kolanach kończynami dolnymi. Tylko kość udowa była przemieszczona wtórnie. Analizując ułożenie szkieletu możemy stwierdzić, iż rozebrane zwłoki porzucono w terenie wilgotnym. Wilgoć przedłuża proces rozkładu zwłok, wpływając konserwująco. Teren podmokły, torfowy jest bogatym środowiskiem odżywczym, sprzyjającym rozwojowi bakterii i owadów nekrofagicznych. Zdolność niszcząca była w tych warunkach o wiele szybsza (niż w ziemi), bo trupa porzucono w otwartej przestrzeni i został wystawiony na wolne powietrze. W takich warunkach szybciej osiągnął stan szkieletu. Obserwując jeszcze równomierne zazielenienie (zabarwienie) wszystkich kości szkieletu, można stwierdzić, iż w stanie pełnego kostnego szkieletu, przeleżał w tym miejscu, co najmniej jeden cykl sezonowy. Nie zachowały się ani fragmenty skóry, ani struktury tkanek czy włosów.

W toku takiej analizy, mogę przyjąć, że czas przemiany zwłok w szkielet kostny, mógł trwać nie dłużej niż 10 lat.

Analizę antropologiczną wykonano zgodnie z zaleceniami wypracowanymi w poznańskim ośrodku antropologicznym przez J. Strzałkę, J. Piontkę i M. Henneberga. Doko-

¹ Z dniem 13 marca 2009 roku Prokuratura Rejonowa w Gnieźnie, Sygn. Akt 1 Ds. 521/09 wydała Postanowienie o powołaniu biegłego Annę Wrzeńską – antropologa z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

nano określenia płci osobnika oraz przybliżonego wieku w chwili śmierci (Strzałko, Henneberg 1975). Ustalono średnią przyżyciową wysokość ciała obliczono metodą M. Trotter, M. Gleser (Strzałko 1971). Ocenę warunków życia i stanu zdrowia osobnika oparto na ocenie zmian paleopatologicznych zaobserwowanych na kośćcu (Gładkowska-Rzeczycka 1989).

Ustalono, że szkielet należy do dojrzałego mężczyzny, zmarłego w wieku *Maturus*, tj. około lub powyżej 40 roku życia. Średnią przyżyciową wysokość ciała obliczono, ustalając wzrost na około 178cm, co pozwala zaklasyfikować mężczyznę do kategorii wzrostu wysokiego. Cechą charakterystyczną mężczyzny był dobrze uwapniony kościec, o dużej masywności, zwłaszcza kości kończyn. Wyjątkowej budowy morfologicznej były oba końce barkowe obojczyków (obojczyki są o nietypowym kształcie) i odpowiednie im wyrostki barkowe obu łopatek, łączące się stawowo w stawie barkowo-obojczykowym. Równie masywna budowa cechowała obie kości ramieniowe. Takie zmiany na kościach powstają w wyniku nadmiernego obciążenia pracą, lub są efektem wykonywanego intensywnie zawodu, co wymusza określone pozycje ciała czy kończyn. Są to typowe zmiany o podłożu przeciążeniowym. Zmiany pourazowe stwierdzono tylko na czaszce i na kilku żebrach klatki piersiowej. Wszystkie są wygojone i nie są bezpośrednią przyczyną śmierci mężczyzny. Uraz czaszki wywołało silne uderzenie w lewy oczodół, połączone ze złamaniem i przemieszczeniem w tym odcinku kości nosowej, kości czołowej, kości szczęki i odcinka kości jarzmowej. Wyrostek czołowy szczęki został uszkodzony, przegroda nosa złamana i przemieszczona (skrzywiona) silnie w prawo. Nastąpiły obkrostnienia miejsca urazu i ich wygojenie. Uraz prawdopodobnie spowodował utratę, co najmniej przednich zębów szczęki. Zębodoły siekaczy, prawdopodobnie po urazie?, były już zarośnięte. Stwierdzono również brak pozostałego uzębienia w szczęce i dobiegającą końca obliterację tych zębodolów, z jeszcze toczącą się infekcją. W żuchwie wystąpiły już tylko trzy zęby trzonowe, oba trzecie trzonowce (M3 słabo starte) i lewy, drugi ząb trzonowy. Zębodoły pozostałych zębów były już całkowicie zobliterowane.

W wyniku zadanego urazu przyżyciowo nastąpiło zdeformowanie lewej strony twarzy.

Analizując budowę czaszki, stwierdzono bliskie osadzenie oczodolów i wybitny wal nadoczodołowy.

Rola antropologa w badaniach szkieletów sprowadza się praktycznie do ich opisu, oceny kompletności ich zachowania, określenia płci i wieku w chwili śmierci i oceny ewentualnych zmian patologicznych, urazów: przyżyciowych i pośmiertnych.

Ekspertyza może tylko w niewielkim stopniu przyczynić się do przedstawienia najbardziej prawdopodobnej hipotezy, co do pochodzenia szczątków. Badania antropologiczne koncentrują się jedynie na poszukiwaniu śladów pozostawionych na kościach, które tylko niekiedy informują o przyczynach zgonu lub innego typu działaniach czynionych na zwłokach ludzkich.

Na podstawie czaszki w Zakładzie Medycyny Sadowej w Poznaniu wykonano przybliżoną rekonstrukcję wyglądu mężczyzny (ryc. 1), która ma pozwolić ustalić jego tożsamość.

Ryc. 1 Wygląd zmarłego mężczyzny – przedruk z gazety Gnieźnieński Tydzień z dn. 22 maja 2009 r. nr wydania 21.

BIBLIOGRAFIA

- Gładkowska-Rzeczycka J.
1989 Schorzenia ludności prahistorycznej na ziemiach polskich, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, Gdańsk.
- Strzałko J.
1971 Metody rekonstrukcji wzrostu człowieka na podstawie pomiarów szkieletu, PAn t. 37, z. 2, s. 295-314.
- Strzałko J., Henneberg M.
1975 Określanie płci na podstawie szkieletu, PAn t. 41, z. 1, s. 105-126.

Results of the Anthropological Expert Opinion of the Human Skeleton Found in the Gen. Władysław Anders City Park in Gniezno

Fig. 1 Appearance of the dead man – reprint from the newspaper „Gnieźnieński Tydzień” of 22nd of May 2009, 21.